מחוון למורה

מחוון: יהודה ותמר: "צדקה ממני"

1. לז: האחים, ליעקב, כתונת הפסים, יעקב מאמין שיוסף מת ומתאבל. לח: תמר, ליהודה, החותמת, הפתילים והמטה, יהודה מכיר ומודה. הכתוב משתמש באותן מילים: מי שהטעה את אביו ב"הַכֶּר־נָא" נדרש עכשיו בעצמו להכיר.
2. "כִּי אָמַר, פֶּן־יָמוּת גַּם־הוּא כְּאֶחָיו" (יא): יהודה חשש לחייו של שלה, ולכן דחה את תמר בהבטחה "עַד־יִגְדַּל שֵׁלָה בְנִי".
3. רש"י: "לֹא רָצְתָה לְהַלְבִּין פָּנָיו"; היא השאירה ליהודה להודות מעצמו, גם במחיר חייה. מכאן "נוֹחַ לוֹ לָאָדָם שֶׁיַּפִּילוּהוּ לְכִבְשַׁן הָאֵשׁ וְאַל יַלְבִּין פְּנֵי חֲבֵרוֹ בָּרַבִּים". תמר מוצגת כאמיצה וכשומרת על כבוד האחר.
4. רש"י: "צדקה" "בִּדְבָרֶיהָ", ו"ממני" "הִיא מְעֻבֶּרֶת": הודאה בעובדה. רמב"ן: "צָדְקָה בְּמַעֲשֶׂיהָ יוֹתֵר מִמֶּנִּי, כִּי הִיא הַצַּדֶּקֶת וַאֲנִי הַחוֹטֵא אֵלֶיהָ": הודאה באשמה מוסרית. כל עמדה מנומקת מתקבלת; לפי רמב"ן יהודה מודה לא רק בעובדה אלא באשמה.
5. רש"י: האחים "הוֹרִידוּהוּ אֶחָיו מִגְּדֻלָּתוֹ" אחרי שראו את צער אביהם, ולכן "וַיֵּרֶד". אבן עזרא: האירועים קרו לפני המכירה, והפרק הובא כאן כדי להפריד בין סיפור יוסף בבית פוטיפר למעשה האחים.
6. תשובה טובה: ירידה: נפרד מאחיו (א), דוחה את תמר (יא), פוסק במהירות "וְתִשָּׂרֵף" (כד). עלייה: מכיר ומודה "צָדְקָה מִמֶּנִּי" (כו). חשיבות: ההודאה מכינה את יהודה לערבות לבנימין ולנאום "וַיִּגַּשׁ", ו"הַכֶּר־נָא" מקשר למכירה. ניקוד מוצע: הצגת התהליך 4, שלוש ראיות × 4, קשר לסיפור יוסף 4.

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ופרשנים נוספים מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. ממלכתי: סיפורי יוסף ואחיו (בראשית לח-נ) נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.